

## KUPIŠKIO R. ALIZAVOS PAGRINDINĖ MOKYKLA

### GABIŲ MOKINIŲ UGDYMO APRAŠAS

#### I SKYRIUS

##### GABIŲ IR TALENTINGŲ VAIKŲ SĄVOKOS SAMPRATA

1. Gabių vaikų atpažinimo problema – šiuo metu viena iš aktualiausių pedagoginių ir psichologinių problemų. Dabar vis dažniau sutariama, kad gabumai – tai ne tik aukšti intelektiniai gebėjimai, bet ir sugebėjimas spręsti problemas bei kūrybiškumas. Gabumams bei jų raiškai didelį poveikį daro daugybė vidinių (fizinės ir asmenybės savybės, motyvacija, savikontrolė ir t. t.) bei išorinių (aplinka, ugdymo galimybės, įvykiai ir t. t.) veiksniai.

1.1. Gabūs vaikai – tai vaikai, galintys efektyviai įgyti žinių ir mokėjimų, juos pritaikyti naujoms problemoms spręsti, sparčiai mokytis iš patirties. Jų intelektinių gebėjimų lygis yra labai aukštas (individualiai testuojamų standartizuotais intelekto testais intelekto koeficientas yra du standartiniai nuokrypiai ar daugiau nei vidurkis). Turėdami šiuos intelektinius gebėjimus, gabūs vaikai lenkia arba pajėgūs pralenkti panašios patirties ir aplinkos bendraamžius savo vienos ar kelių mokslo sričių akademiniais pasiekimais. Šiems vaikams būdingas aukštas kūrybiškumo lygis.

1.2. Talentingi vaikai – tai vaikai, turintys ypatingų gebėjimų, kurie pasireiškia vienos ar kelių meno, mokslo ar sporto sričių pasiekimais.

1.3. Specialieji ugdymosi poreikiai – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių, kas suteikia išskirtinų gabumų vaikų grupei įgyti kitokį statusą ugdymo procese.

2. Aprašo įgyvendinimo pradžia – 2022 m. rugsėjis.

#### II SKYRIUS

##### APRAŠO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

3. Gabių ir talentingų mokinių ugdymo Aprašo (toliau – Aprašas) paskirtis – užtikrinti gabių vaikų gabumų atskleidimą ir visavertį ugdymą: plėtoti gebėjimus ir polinkius, sudaryti socialines ir edukacines ugdymo(si) sąlygas.

4. Aprašo tikslas – užtikrinti gabių ir talentingų mokinių gabumų atskleidimą ir visavertį ugdymą, plėtojantį gebėjimus ir polinkius.

5. Uždaviniai:

5.1. atpažinti gabius ir talentingus vaikus;

5.2. pritaikyti ugdymo turinį, aplinką gabių ir talentingų vaikų poreikiams;

5.3. informuoti ir nukreipti gabius ir/ar talentingus vaikus į savivaldybės, šalies, tarptautinius projektus, neformalias švietimo institucijas, skirtas gabiams ir talentingiems vaikams ugdyti;

5.4. tobulinti mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų gabių ir talentingų vaikų atpažinimo ir ugdymo kompetencijas.

### III SKYRIUS APRAŠO MODELIS

6. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas apima šių vaikų atpažinimą, ugdymo spartinimą, individualizavimą, diferencijavimą ir turtinimą.

7. Gabių vaikų atpažinimas:

7.1. Tėvai ir/ar mokytojai subjektyviai taiko įvairius gabumų atpažinimo kriterijus.

7.2. Gabūs vaikai atpažįstami pagal mokomųjų dalykų olimpiadų, konkursų, kitus tikslinės paskirties renginius, intelektinius gebėjimus, įvertintus psichologo.

8. Bendrieji gabių vaikų požymiai: pasižymi smalsumu, aktyviu domėjimusi jį supančiu pasauliu; turi daug žinių įvairiomis temomis (platus interesų ratas); išmoksta lengvai ir greitai, pagrindinių dalykų mokosi geriau ir greičiau nei dauguma jo bendraamžių; pasižymi gerais skaitymo įgūdžiais, skaityti išmoksta dar ikimokykliniame amžiuje; sklandžiai reiškia mintis žodžiu ir raštu; turi gerą atmintį, įsimena lengvai ir greitai; žodynas platesnis ir turtingesnis nei bendraamžių; lengvai ir greitai atranda ryšius, rodos, tarp visai nesusijusių dalykų; sutelktai domisi kai kuriomis mokslo sritimis; mėgsta kurti, išrasti, turi daug idėjų, ypatingai savo domėjimosi srityje; greitai randa problemų sprendimo būdus; turi lakią ir turtingą vaizduotę; vienus mokomuosius dalykus mėgsta labiau nei kitus; pastabūs, greitai pamato prieštaravimus; savo klausimais kartais glumina mokytojus ir tėvus; noriai imasi naujų užduočių; savanoriškai daugiau laiko skiria užduotims, kai jos susijusios su jį dominančiais dalykais; domisi labai įvairiais dalykais ir nėra linkę susikoncentruoti tik į vieną sritį; geba susikoncentruoti į tam tikrą veiklą; labiau mėgsta dirbti vieni nei grupėje; kelia didesnius reikalavimus sau ir kitiems; būdingas savikritiškumas; diskusijose turi savo nuomonę; moka analizuoti ir daryti išvadas; noriai imasi vadovauti, gali

koordinuoti grupės veiklą; daugiau bendrauja su vyresniais mokiniais ar suaugusiais nei su savo bendraamžiais.

#### IV SKYRIUS

##### REKOMENDACIJOS MOKYTOJAMS

9. Visi vaikai turi galių ir tam tikrų gebėjimų, tačiau jie nevadinami „gabiais“ tikraja šio žodžio prasme. Gabių mokinių dalis priklauso nuo naudojamo gabumų apibrėžimo. Pagal skirtingus apibrėžimus, gabiais galima laikyti nuo 1 iki 20 procentų mokinių. Kaip atpažinti gabų mokinį? Gabūs vaikai yra aktyvūs, smalsūs, atkaklūs, dėmesingi, pasižymi lakia vaizduote, kūrybingumu. Šie vaikai anksčiau pasiekia raidos etapus. Gabieji labiau linkę varžytis, būti nepriklausomi, mėgsta individualią veiklą. Jų mokymosi greitis didesnis nei kitų jų amžiaus vaikų. Gabūs vaikai jautresni kitų žmonių emocijoms, pasižymi padidintu kritiškumu sau. Svarbu žinoti, kad gabus vaikas nebūtinai yra aukštų pasiekimų mokinys. Klasėje tarp maištaujančių mokinių gali slėptis ir gabieji, nerealizavę savo gebėjimų. Gabiam vaikui galime padėti išnaudoti savo gabumus:

9.1. Skirti darbus, kuriems atlikti reikia daug pastangų. Tik turintis veiklos vaikas noriai lankys mokyklą ir tobulės. Gabus vaikas, nerealizavęs savo gabumų, gali susidaryti neigiamą nuomonę apie mokytojus ir mokyklą, prarasti motyvaciją.

9.2. Individualizuoti užduotis. Paprastai klasėje yra įvairaus lygio mokinių. Pasistenkite, kad silpnesnieji turėtų galimybę patirti pasisekimo džiaugsmą, o stiprieji nenuobodžiautų pamokų metu. Vienas iš būdų prisitaikyti prie skirtingų lygių mokinių yra visiems duoti pagrindines užduotis, o gabiesiems, atlikusiems pagrindines užduotis, paskirti sudėtingesnių papildomų užduočių.

9.3. Sudaryti galimybes rinktis. Pateikite keletą skirtingų užduočių, iš kurių mokinys galėtų išsirinkti patraukliausią. Taip mokinys jaus, kad buvo atsižvelgta į jo interesus, noriai atliks savo pasirinktą užduotį. Mokinio jausmas, kad jo nuomonė svarbi, padidins motyvaciją mokytis.

9.4. Nuolat kelti iššūkius, paskatinti. Gali atrodyti, kad gabiems mokiniams puikiai sekasi mokytis savarankiškai ir kad jie turi kuo užsiimti. Talento specialiai nepuoselėjant mokinys dažniausiai nepasieks to lygio, kurio galima tikėtis, atsižvelgiant į jo galimybes. Nuobodžiaujantis ir gabumų neatskleidžiantis mokinys gali pradėti maištauti. Todėl reikia padėti vaikui patenkinti jo intelektualius poreikius; skirti naujas, vis sudėtingesnes užduotis ir stebėti, kaip atsiskleidžia vaiko talentas.

9.4. Dirbti su gabiais mokiniais vadovaujantis Aprašo priedu Nr. 1.

## V SKYRIUS

### GABIŲ IR TALENTINGŲ VAIKŲ UGDYMO TURTINIMAS

10. Siekdami ugdyti gabius ir talentingus vaikus Mokykla:

10.1. organizuoja įvairius renginius: konkursus, festivalius, varžybas, konferencijas ir tikslinės paskirties projektus;

10.2. organizuoja mokomųjų dalykų olimpiadas, konkursus ir kitus renginius, stovyklas;

10.3. suteikia galimybę pasirinkti skirtingoms mokslo sritims gabių vaikų ugdymą įvairiose neformaliojo švietimo mokyklose. Šiose mokyklose gabūs mokiniai gali pasirinkti ilgalaikes kryptingo ugdymo programas;

10.4. sudaro sąlygas aukštus pasiekimus (ar jų potencialą) ir motyvaciją turintiems vaikams gauti dalykinių ir asmenybės ugdymo žinių, įgyti tokių gebėjimų, kurių jie neturi galimybės įgyti per pamokas, pavyzdžiui „Jaunųjų dviratininkų ir motorolerių vairuotojų būrelis“, „Jaunųjų žurnalistų būrelis“, „Medijų raštingumo“ ir kt..

11. Sėkmingam gabių vaikų ugdymui įgyvendinti reikia:

11.1. specialiųjų ugdymo specialistų ir mokytojų kompetencijų, reikalingų akademiniai sričiai gabių ir talentingų vaikų ugdymo kokybei užtikrinti;

11.2. psichologo žinių, įgūdžių, gebėjimų atpažinti ir konsultuoti gabius vaikus.

12. Būtinai jau atpažintų gabių ir talentingų vaikų ugdymo tęstinumas (jungiant formalųjį ir neformalųjį švietimą).

## VI SKYRIUS

### NUMATOMI REZULTATAI

13. Numatoma, kad įgyvendinus Aprašo modelį bus:

13.1. sudaryta ir išbandyta gabių vaikų, pasižyminčių labai aukštu intelektinių gebėjimų lygiu, atpažinimo ir įvertinimo metodika;

13.2. organizuota nuolatinė gabių ir talentingų vaikų bei jaunimo stebėsena, vykdomi tyrimai (esant poreikiui vykdomas tarpinstitucinis bendradarbiavimas su Kupiškio Švietimo pagalbos tarnybos specialistais);

13.3. teisės aktų nustatyta tvarka finansuojami gabiams ir talentingiems vaikams ugdyti skirti projektai;

13.4. organizuojami konkursai ir dalykinės olimpiados, STEAM projektai;

13.5. organizuojami menams ir mokslui bei kitoms sritims gabių ir talentingų vaikų renginiai;

13.6. teisės aktų nustatyta tvarka finansuojamas delegacijų pasirengimas ir dalyvavimas tarptautinėse olimpiadose, konkursuose, kituose renginiuose;

13.7. gabių ir talentingų vaikų pasiekimai Lietuvoje ir užsienyje viešinami mokyklos internetiniame laikraštuke „Šratinukas“, mokyklos internetinėje svetainėje [www.alizava.lt](http://www.alizava.lt), rajoninėje spaudoje, „Švietimo naujienose“, mokyklos Facebook paskyroje;

13.8. mokytojai, pasitobulinę profesinę kompetenciją ir gebėjimus pritaikyti ugdymo turinį pagal gabių ir talentingų vaikų poreikius, taikys ir tobulins individualius ugdymo metodus.

## VII SKYRIUS LĖŠŲ POREIKIS

14. Aprašo modelio įgyvendinimo priemonės finansuojamos atsižvelgiant į Mokyklos galimybes.

15. Pasinaudojant įvairiais fondais, ieškoti finansavimo iš kitų šaltinių, programų, projektų, konkursų.

## VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Programos vykdytojai – Kupiškio r. Alizavos pagrindinės mokyklos mokytojai ir specialistai, partneriai – Kupiškio meno mokykla, Kupiškio Švietimo pagalbos tarnyba ir kitos šalies neformaliojo švietimo įstaigos.

---



